

Bozsik Gabriella

Ismét Kárpát-medencei helyesírási verseny az egri egyetemen

Az Eszterházy Károly Egyetem Magyar Nyelvészeti Tanszéke 2017. november 17–18-án, egy év kihagyás után rendezte meg a felsőoktatási intézmények Nagy J. Béla helyesírási versenyének Kárpát-medencei döntőjét és a hozzá kapcsolódó konferenciát. 1987 óta minden alkalommal ez a tanárképző intézmény ad helyet a rangos találkozóknak. Szakmai támogatója a Magyar Tudományos Akadémia Magyar Nyelvi Osztályközi Állandó Bizottsága, amelynek elnöke Prószéky Gábor egyetemi tanár, a Nyelvtudományi Intézet igazgatója.

November 17-én, pénteken délután Pintér Márta Zsuzsanna, a Bölcsészettudományi Kar dékánja nyitotta meg a szakmai rendezvényt, majd Domonkosi Ágnes tanszékvezető főiskolai tanár köszöntötte a résztvevőket a Líceumban. A többéves hagyománynak megfelelően a hazai és a határon túli intézményekből (a kolozsvári Babeş–Bolyai Tudományegyetem, a komáromi Selye János Egyetem, a nagyváradi Partiumi Keresztény Egyetem, a pozsonyi Comenius Egyetem) is érkeztek versenyzők, összesen 18-an. A levezető elnöki teendőket Eöry Vilma, a Magyar Nyelvstratégiai Intézet tudományos tanácsadója látta el.

Elsőként Prószéky Gábor *Magyar nyelvű szövegek pszicholingvisztikai alapú számítógépes elemzése* címmel tartott előadást. Ezt követte Misad Katalin (Comenius Egyetem, Pozsony), aki azokat a tulajdonneveket mutatta be és elemezte, amelyeknek az írásmódja ingadozik a szlovákiai magyar sajtóban. Laczkó Krisztina (Eötvös Loránd Tudományegyetem, Budapest) és Mártonfi Attila (MTA Magyar Nyelvi Osztályközi Állandó Bizottság) arról szólt, hogy az Osiris Kiadó sokak által használt *Helyesírás* című kézikönyvének átdolgozásakor – az új, 12. kiadású helyesírási szabályzat megjelenése tette ezt szükségessé – milyen elméleti és gyakorlati problémák merültek föl. Minya Károly (Nyíregyházi Egyetem, Nyíregyháza) *Internetes támogatás a helyesírásban* címmel fejtette ki gondolatait. Ludányi Zsófia (Eszterházy Károly Egyetem, Eger) óraadó oktató, az MTA Nyelvtudományi Intézetének tudományos munkatársa a „népi” helyesírási gondolkodást elemezte a nyelvi tanácsadói gyakorlat alapján. Takács Judit (Eszterházy Károly Egyetem) szintén a házigazdák képviseletében a finn helyesírás néhány jellemzőjét villantotta fel. Ezt követően hozzászólásokkal és szakmai vitával zárult a délután.

A szombati verseny a korábbi évekhez hasonlóan egy tollbamondásból és két feladatlap megoldásából állt. Összeállítójuk ezúttal Bozsik Gabriella nyugalmazott főiskolai tanár volt, aki a kezdetektől, immár 30 éve részt vesz a szervezésben és a lebonyolításban.

A versenyzők teljesítményét értékelő bírálóbizottság elnöke Prószéky Gábor volt. A zsűri további tagjai: Bozsik Gabriella ny. főiskolai tanár; Eöry Vilma, a Magyar Nyelvstratégiai Intézet tudományos tanácsadója; Laczkó Krisztina, az MTA Magyar Nyelvi Osztályközi Állandó Bizottságának tagja; Mártonfi Attila, az MTA Magyar Nyelvi Osztályközi Állandó Bizottságának tagja; a határon túliak képviseletében Misad Katalin egyetemi docens (Pozsony), valamint H. Tóth István ny. egyetemi docens (Prága).

A szombat délutáni eredményhirdetésen a következőképpen alakult az élmezőny: az első helyezést Csizsárik Katalin, az Eszterházy Károly Egyetem hallgatója nyerte, felkészítő tanára Zimányi Árpád. Második helyezett Tóth Zsuzsanna Ingrid, a Károli Gáspár Református Egyetemről, felkészítő tanára Heltainé Nagy Erzsébet. A harmadik helyezést Kovács Péter Zoltán, a kolozsvári Babeş–Bolyai Tudományegyetem versenyzője érte el, aki egyben a legjobb határon túli versenyzőnek járó különdíjat is megkapta. Őt Dimény Hajnalka készítette fel a döntőre.

A kétnapos szakmai összejövetel jó hangulatban zajlott le, a fiatalok megismerkedtek a Líceum szépségeivel, értékeivel. Hasznosnak bizonyult a helyesírás számtalan elméleti és gyakorlati kérdéséhez fűződő új probléma megvitatása az előadóknak, a felkészítő tanároknak és nem utolsósorban a leendő magyartanároknak is. A 12. kiadású akadémiai szabályzat ugyanis mindössze néhány éve (2015-ben jelent meg) irányítja helyesírásunkat. Az efféle versenyekre emiatt van nagy szükség, hiszen lehetővé teszik a fiatal tanárjelölteknek határon innen és túl, hogy még gazdagabb szakmai ismeretekkel felvértezve legyenek képesek eredményesen tanítani a helyesírást minden iskolatípusban.

Az alábbiakban bemutatjuk a tollbamondás szövegét, valamint a feladatlapokat és a megoldásokat.

Tollbamondás

Életünk a 3. évezred elején

A Földünk kb. 7,5 milliárd lakóját az utóbbi tíz-egynéhány évben számtalan természeti csapás sújtotta, sőt ez napjainkban is folytatódik. Se szeri, se száma a nagy erősségű vissza-visszatérő hurrikánoknak, cunamiknak vagy épp a hatalmas árvizeknek Nyugat-Európától az Egyesült Államokon keresztül a Fülöp-szigetekig. Gondoljunk csak a bangladesiekre vagy a Costa Rica-iakra, akik ezerszám kénytelenek voltak elmenekülni a lakóhelyükről a klímaváltozás okozta tragédiák miatt! Az USA-ban emiatt hozták létre az Országos Hurrikánközpontot, remélve, hogy ennek köszönhetően kevesebb emberáldozattal és kisebb környezetpusztulással kell számolniuk az illetékeseknek. A modern meteorológiai előrejelző készülékek képesek hurrikán- és trópusivihar-figyelmeztetéseket adni jó előre. A szakemberek jóslatai szerint a fokról fokra megnövekedő víztömeg hamarosan az óceánok szintjét megemelve soha nem pótolható kultúrákat, városokat fog megsemmisíteni.

Nemrég, 2017 nyarán a különböző tévécsatornákon az Európa-szerte körbepördült képek döbbenettedék meg a nézőket a spanyolországi tüzesetekről. Mekkora érték veszett el a több száz hektárnyi erdő megsemmisülésével! Más kontinensen a mind ez ideig szunnyadó vulkánok hirtelen kitörték, és települések tűntek el a lávatenger alatt.

A természettudósok oly gyakran emlegetik a lassan közhelyszámba menő globális felmelegedést, amelynek, sajnos, az első negatív jelei már észlelhetők, és beláthatatlan következményei mutatkoznak a növény- és az állatvilágban az Északi-sarktól a Déli-sarkig egyaránt. Gondoljunk csak az édesvíz rohamos fogyására! Afrikában a csecsemő- és kisgyermek-halandóság egyik oka az élelmiszerhiányon kívül a fertőzött víz. A Távol-Keleten és Ázsiában a levegő szennyezettsége aggasztó.

Tudósaink ugyanakkor nem hátrálnak meg. Napról napra újabbnál újabb igen tiszteletreméltó eredmények születnek meg a legtöbb tudományterületen. Jó tanácsként megszívlelendő, hogy valamennyiünknek – környezettudatos életmódot folytatva – meg kell őriznünk természeti kincseinket, kulturált környezetünket a jobb élet reményében.

A feladatlap

1. Válassza ki és húzza alá a helyesen leírt alakokat az alábbi szópárokban!

menü – menü	álhatatos – állhatatos
tűzijáték – tűzijáték	hegeszt – heggeszt
örs – őrs	pelengér – pellengér
nyüves – nyúves	bontat – bonttat
bura – búra	játszuk – játsszuk
Körös – Kőrös	pasztel – pasztell
dülékeny – dúlékeny	menyország – mennyország
csibor – csíbor	orgazda – orrgazda
ördöngös – ördöngös	bilió – billió
mellől – mellől	balon – ballon

2. Egészítse ki a szavakat *j*-vel vagy *ly*-nal!

apá...	laká...os	skatu...a
bék...ó	gereb...e	ka...la
borbo...a	gomo...a	roba...
bog...as	bó...a	karva...
dagá...	mihe...t	fo...tatja
dereg...e	nyoszo...a	fo...atja (a vizet)
bo...hoz	roko...a	fo...togatja

3. Alkosson szó szerkezeteket vagy szóösszetételeket a megadott szavakból!

fúvós és vonós zenekar
virág kötő tanfolyam
le föl tekintget
tizenöt ívnyi
igazság ügyi orvos szakértő
fogat hajtó világ bajnokság
mobil telefon elő fizetés
taj kártya
fizika házi feladat
plüss figura
első filmes rendező

4. Minden oszlopban talál egy hibás helyesírású szót. Karikázza be őket!

oktató-nevelő-munka	negyvenévesforma	köszönőviszony
ötujjú kesztyű	jókedv	nyitvatartás
szélesvásznú	Őszirózsás forradalom	sós kifli
forróital-automata	tb-járulék	fizikaszakkör
fő közlekedési út	érdeklődésre méltó	Zsanett-tel
fotokópia	háromévenként	márkaszervíz
fenyő- és bükkerdő	sebész főorvos	vegyes kar
késő barokk	új keletű	újplatonista
gyapjúszővet	balett-táncos	ugrabugra
futball-labda	tirólatok	nagy hatású

B feladatlap

1. Döntse el, hogy mely példákban hiányzik a kiskötőjel és a nagyköötőjel! Írja be őket!

Sváb Bajor medence
Tudor ház
Karamazov testvérek
Szent Mihály templom
olasz német szótár
D vitamin adagolás
Márai szobor avatás
Duna ártér
fertődi Esterházy kastély
Gábor Dénes díjas

2. Válassza el minden lehetséges helyen a következő szavakat!

exkirály
lajstrom
maximalizmus
legérdekesebb
demográfia
Dessewffy
Maecenas
Cambridge
Dardzsiling
Boccaccio
Washington

3. Lásza el a megadott tulajdonneveket képzővel és raggal!

<i>Alapalak:</i>	<i>Ragos (-val, -vel) alak:</i>	<i>Képzős (-i, -s) alak:</i>
Batthyány
Knezich
Werbőczy
Kossuth
Maupassant
Dickens
Thália Színház
Keleti pályaudvar
Szépművészeti Múzeum
Astoria Szálló
OTP
NATO

4. A felsorolt földrajzi névi elemekből alkosson tulajdonneveket! Írja be őket a megfelelő oszlopba!

Sár, köz, Duna, Tisza, köze, Holdvilág, árok, Szent István, kút, Szalajka, völgy, Hajdú, Bihar megye, Kodály, körönd, La Manche, csatorna, Petőfi, híd, Mező, föld, Andrássy, út, Niagara, vízesés, Aral, tó, Urál, hegység, San, Marino, köztársaság, Kárpát, Ukrajna, Békás, megyer, Szent Lőrinc, folyó, Lánc, híd, Kis, Szunda, szigetek, Mississippi, folyó, Bükk, hegység

<i>Egybeírjuk</i>	<i>Különírjuk</i>	<i>Kötőjellel írjuk</i>
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

Megoldás

A feladatlap

1. Válassza ki és húzza alá a helyesen leírt alakokat az alábbi szópárokban!

<u>menü</u> – menü	álhatatos – <u>állhatatos</u>
tűzijáték – <u>tűzijáték</u>	<u>hegeszt</u> – hegeszt
örs – <u>örs</u>	pelengér – <u>pellengér</u>
<u>nyüves</u> – nyüves	<u>bontat</u> – bonttat
bura – <u>búra</u>	játszuk – <u>játsszuk</u>
<u>Körös</u> – Körös	pasztel – <u>pasztell</u>
<u>dülékeny</u> – dülékeny	menyország – <u>mennyország</u>
<u>csibor</u> – csibor	<u>orgazda</u> – orrgazda
<u>ördöngös</u> – ördöngös	bilió – <u>billió</u>
mellől – <u>mellől</u>	<u>balon</u> – <u>ballon</u>

2. Egészítse ki a szavakat j-vel vagy ly-nal!

apály	lakályos/lakájos	skatulya
béklyó	gereblye	kajla
borbolya	gomolya	robaj
boglyas	bója	karvaly
dagály	mihelyt	folytatja
dereglye	nyoszolya	folyatja (a vizet)
bolyhoz	rokolya	fojtogatja

3. Alkosson szó szerkezeteket vagy szóösszetételeket a megadott szavakból!

fúvós és vonós zenekar	fúvós- és vonószzenekar
virág kötő tanfolyam	virágkötő-tanfolyam
le föl tekintget	le-föl tekintget
tizenöt ívnyi	tizenöt ívnyi
igazságügyi orvos szakértő	igazságügyi orvos szakértő
fogathajtó világ bajnokság	fogathajtó-világbajnokság
mobil telefon elő fizetés	mobiltelefon-előfizetés
taj kártya	tajkártya
fizika házi feladat	fizika-házifeladat
plüss figura	plüssfigura
első filmes rendező	elsőfilmes rendező

4. Minden oszlopban talál egy hibás helyesírású szót. Karikázza be őket!

oktató-nevelő-munka	negyvenévesforma	köszönőviszony
ötujjú kesztyű	jókedv	nyitvatartás
szélesvásznú	Őszirózsás forradalom	sós kifli
forróital-automata	tb-járulék	fizikaszakkör
fő közlekedési út	érdeklődésre méltó	Zsanett-tel
fotokópia	háromévenként	márkaszervíz
fenyő- és bükkerdő	sebész főorvos	vegyes kar
késő barokk	új keletű	újplatonista
gyapjúszövet	balett-táncos	ugrabugra
futball-labda	tirólatok	nagy hatású

B feladatlap

1. Döntse el, hogy mely példákból hiányzik a kiskötőjel és a nagyköötőjel! Írja be őket!

Sváb Bajor medence	Sváb–Bajor-medence
Tudor ház	Tudor-ház
Karamazov testvérek	Karamazov testvérek
Szent Mihály templom	Szent Mihály-templom
olasz német szótár	olasz–német szótár
D vitamin adagolás	D-vitamin-adagolás
Márai szobor avatás	Márai-szobor-avatás
Duna ártér	Duna-ártér
fertődi Esterházy kastély	fertődi Esterházy-kastély
Gábor Dénes díjas	Gábor Dénes-díjas

2. Válassza el minden lehetséges helyen a következő szavakat!

exkirály	ex-ki-rály
lajstrom	lajst-rom
maximalizmus	ma-xi-ma-liz-mus
legérdekesebb	leg-ér-de-ke-sebb
demográfia	de-mog-rá-fi-a
Dessewffy	Des-sew-ffy
Maecenas	Mae-ce-nas
Cambridge	Camb-ridge vagy Cam-bridge
Dardzsiling	Dar-dzsi-ling
Boccaccio	Boc-cac-cio
Washington	Wa-shing-ton

3. Lásza el a megadott tulajdonneveket képzővel és raggal!

<i>Alapalak:</i>	<i>Ragos (-val, -vel) alak:</i>	<i>Képzős (-i, -s) alak:</i>
Batthyány	Batthyányval	batthyánys
Knezich	Knezichcel	kneziches
Werbőczy	Werbőczyvel	werbőczys
Kossuth	Kossuthal	kossuthi
Maupassant	Maupassant-nal	maupassant-i
Dickens	Dickensszel	dickensi
Thália Színház	Thália Színházzal	Thália színházi
Keleti pályaudvar	Keleti pályaudvarral	Keleti pályaudvari
Szépművészeti Múzeum	Szépművészeti Múzeummal	szépművészeti múzeumi
Astoria Szálló	Astoria Szállóval	Astoria szállói
OTP	OTP-vel	OTP-s
NATO	NATO-val	NATO-i, NATO-s

4. A felsorolt földrajzi névi elemekből alkotson tulajdonneveket! Írja be őket a megfelelő oszlopba!

<i>Egybeírjuk</i>	<i>Különírjuk</i>	<i>Kötőjellel írjuk</i>
Sárköz	Kodály körönd	Holdvilág-árok
Mezőföld	Petőfi híd	Szent István-kút
Lánchíd	Urál hegység	Szalajka-völgy
Békásmegyér	San Marino Köztársaság	Niagara-vízesés
	Mississippi folyó	Aral-tó
	Bükk hegység	Kárpát-Ukrajna
	La Manche csatorna	Szent Lőrinc-folyó
	Hajdú-Bihar megye	Kis-Szunda-szigetek
	Andrássy út	
	Duna–Tisza köze	

Bozsik, Gabriella: Spelling contest in the Carpathian Basin organized at Eszterházy Károly University in Eger

Az írás szerzőjéről

Okosné Bozsik Gabriella

nyugalmazott főiskolai tanár
bozsik.gabriella[kukac]gmail.com